Gemeente Uithoorn

Jaarstukken
2019

Paragraaf weerstandsvermogen

Inleiding

In deze paragraaf kijken we naar de mate waarin Uithoorn in staat is middelen vrij te maken (weerstandscapaciteit) om de financiële gevolgen van risico's op te vangen.

Risicobeheersing is een instrument dat ingezet wordt om risico's te beperken zodat we in staat blijven om onze doelstellingen te realiseren. De gemeente beheerst risico's door risico's te inventariseren en beheers-maatregelen uit te voeren om de risico's te verkleinen. Periodiek worden de risico's geïnventariseerd. In deze paragraaf geven we de belangrijkste risico's weer.

Ook bevat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een aantal kengetallen voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Omdat alle gemeenten deze kengetallen gebruiken kan de gemeente vergeleken worden met andere gemeenten. Zo is te zien hoe solide de financiële positie van Uithoorn is ten opzichte van andere gemeenten. In deze paragraaf worden de voorgeschreven indicatoren benoemd en toegelicht. Om de gemeente financieel gezond te houden heeft de gemeenteraad normen vastgesteld voor de indicatoren.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de volgende aspecten:

- Financiële positie in kengetallen.
- Bestaand beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- Risicoprofiel en bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit.
- Beschikbare weerstandscapaciteit.
- Conclusie weerstandsvermogen: In hoeverre kunnen de risico's worden opgevangen?

Financiële positie in kengetallen

Onderstaande kengetallen moeten verplicht in de begroting worden opgenomen. Deze getallen kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Het geeft inzicht in de financiële ruimte waarover de gemeente al dan niet beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen opvangen, de financiële weer- en wendbaarheid. De raad heeft normen vastgesteld voor de kengetallen, en daarmee richting gegeven aan het financieel gezond beleid.

Kengetallen:	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Norm
Netto schuldquote	82%	69%	54%	< 100%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	81%	69%	53%	< 100%
Solvabiliteitsratio	26%	32%	28%	> 20%
Structurele exploitatieruimte	-1%	-2%	-2%	> 0%
Grondexploitatie	9%	19%	-5%	-
Belastingcapaciteit*	109%	109%	111%	-

Hierna wordt per kengetal weergeven welke verhouding wordt uitgedrukt, en wordt een beoordeling van de kengetallen gegeven.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten. Daarmee geeft dit getal een indicatie van de gevoeligheid van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De netto schuld van de gemeente Uithoorn is verslechterd ten opzichte van 2018. De maatregelen om de schuldpositie van de gemeente te verbeteren werpen nu hun vruchten af. Gemeentelijke eigendommen worden verkocht, investeringen zijn mede als gevolg van het assetmanagement getemporiseerd en het eigen vermogen (Algemene risicoreserve) wordt aangevuld met de middelen uit de precariobelasting.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. Het laat zien welk deel van het gemeentebezit is afbetaald en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente. De solvabiliteitsratio is licht verbeterd ten opzichte van 2018.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten van de gemeente. Het is belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. Of de ingeschatte waardering juist is, blijkt vaak pas wanneer een project zijn afsluiting nadert. Overigens is de grondexploitatie van Green Park Aalsmeer Gebiedsontwikkeling B.V. (GPA) buiten beschouwing gelaten. Uithoorn bezit 50% van de aandelen en staat garant voor een bedrag van € 50 miljoen. De invloed van de grondexploitaties op de schuld neemt steeds verder af door grondverkopen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelastingen (OZB). Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een negatief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Het getal is negatiever dan verwacht, met name vanwege de hogere lasten voor de jeugdzorg.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen en of er financiële ruimte is voor nieuw beleid. Hoewel er geen maximale hoogte van de OZB bestaat, geeft deze indicator een beeld dat meegewogen kan worden bij besluiten omtrent belastingen. Deze indicator vergelijkt het geldende tarief in Uithoorn met landelijk gemiddelde tarieven. De belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten. De woonlasten bestaan uit OZB en riool- en afvalstoffenheffing. De

riool- en afvalstoffenheffing zijn in Uithoorn kostendekkend. De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Dit wordt verder toegelicht in de paragraaf Lokale heffingen.

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid omtrent het weerstandsvermogen en risicobeheersing van de gemeente Uithoorn is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing uit 2014. Een breder kader voor de financiële positie is in de nota Financieel gezond vastgelegd. Deze is in 2012 vastgesteld.

Binnen de gemeente worden de risico's nauwlettend gemonitord. Per afdeling worden de risico's en de ontwikkelingen daarbinnen bewaakt. De ontwikkelingen omtrent risico's worden centraal bijgehouden en bij besluitvorming vormt risicomanagement een vast onderdeel. Het beleid is erop gericht om risico's waar mogelijk te vermijden of anders maatregelen te treffen om risico's te verkleinen of af te dekken. Bijvoorbeeld door verzekeringen. Voor risico's die niet afgedekt zijn moet de gemeente een weerstandsvermogen hebben.

Risicoprofiel en bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit

Minimaal tweemaal per jaar wordt er op basis van de geïnventariseerde risico's een risicoprofiel samengesteld. Op basis van kansberekening is het risicoprofiel bepaald op € 10,7 miljoen.
De geïnventariseerde risico's zijn in onderstaande risicokaart weergegeven, waarbij het gevolg in geld is afgezet tegen de kans dat het risico zich voordoet. Het betreft de inventarisatie van concrete en specifieke risico's, na het treffen van beheersmaatregelen.

500.000 – 99.999.999	**3**	**4**	**4**	**1**	**-**
250.000 – 500.000	**-**	**4**	**3**	**1**	**-**
100.000 – 250.000	**4**	**3**	**4**	**-**	**2**
25.000 – 100.000	**5**	**19**	**9**	**-**	**2**
0 – 25.000	**21**	**2**	**11**	**1**	**6**
Kans	**10%**	**30%**	**50%**	**70%**	**90%**

Uitgangspunt is dat het risicoprofiel afgedekt moet zijn door risicoreserves. Bovendien worden grote risico's extra afgedekt (ratio 2). In de huidige situatie is de ratio 2 van toepassing op de specifiek benoemde risico's: Green Park Aalsmeer (GPA) en het sociaal domein. De geïnventariseerde risico's vermenigvuldigd met de ratio is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald op € 15,6 miljoen. Overeenkomstig de beleidsuitgangspunten van de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing moet het risicoprofiel vermenigvuldigd met de ratio volledig worden afgedekt met reserves.

Belangrijkste risico's

Op basis van kansberekening is het gewicht van de diverse risico's weergegeven in onderstaande tabel.

Risico	Ratio	Gewicht
Green Park Aalsmeer (GPA)	2,0	52%
Grondexploitaties (BGE)	1,0	12%
Sociaal domein	2,0	9%
Overige risico's	1,0	27%

Gewicht van de gemeentelijke risico's

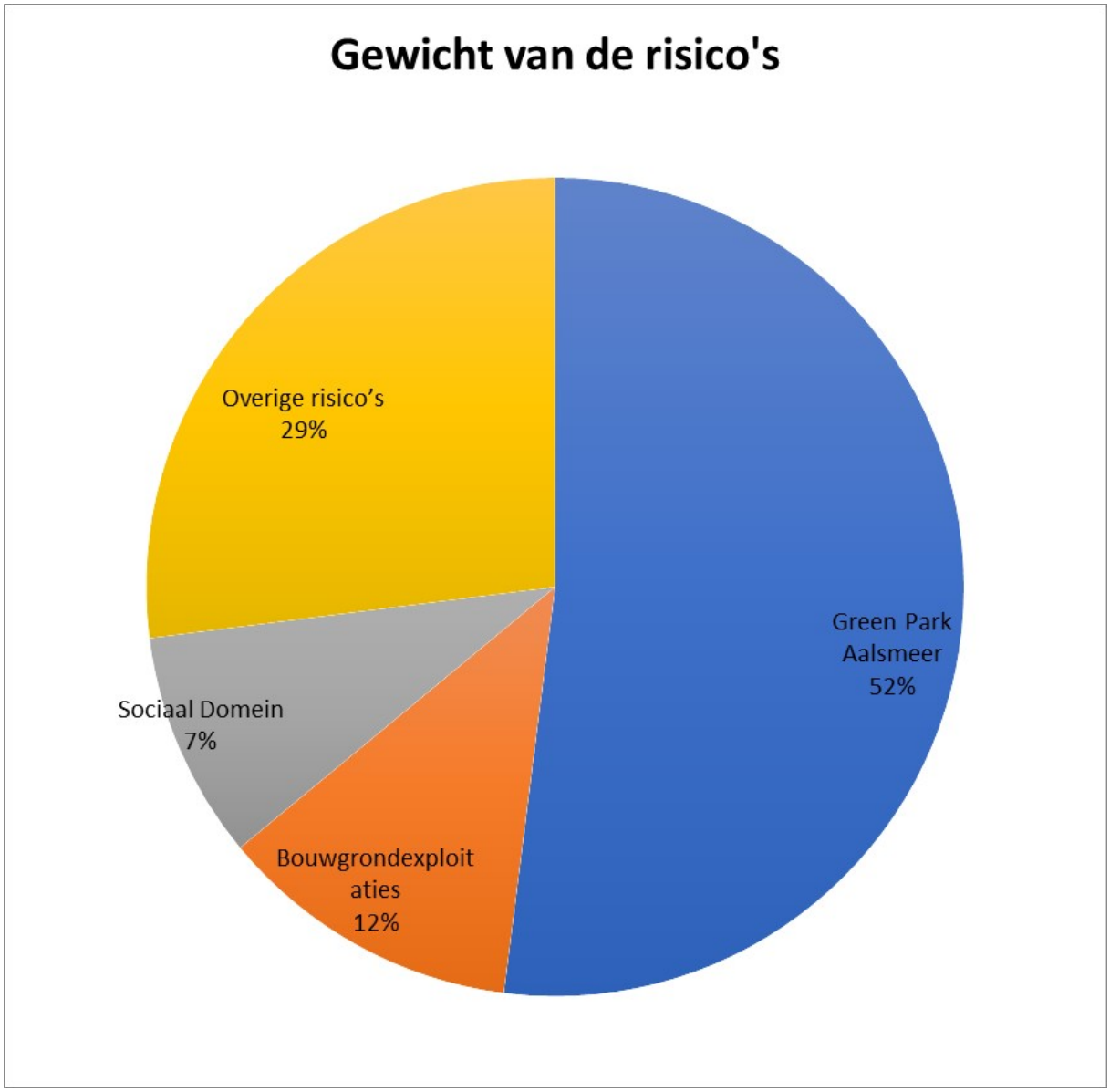

Hierna volgt een toelichting op hoofdlijnen van de belangrijkste risico's van de gemeente. De risico's van Dorpscentrum en Precario worden niet langer als aparte categorie weergegeven. Begin 2020 zijn de beroepszaken tegen de precariobelasting ingetrokken. Voor Dorpscentrum is in 2019 een krediet verstrekt voor de infrastructuur rondom Dorpscentrum.

Coronacrisis

De Coronacrisis heeft grote economische gevolgen waarvan de uitkomsten nog niet volledig in beeld zijn.

Green Park Aalsmeer (GPA)

Het belangrijkste risico van de gemeente Uithoorn is een toename van het tekort op de exploitatie van GPA. Gemeente Uithoorn en gemeente Aalsmeer participeren beiden voor 50% in GPA. Beide gemeenten staan voor 50% garant voor een bedrag van maximaal € 100 mln. voor GPA. GPA is in 2004 opgericht om een bedrijventerrein te realiseren aan de omgelegde N201. Ook was het de bedoeling om de gemeentelijke bijdrage aan de

omlegging van de N201 te betalen met het financiële resultaat van de grondexploitatie. Bij een tekort op de grondexploitatie zal de gemeente uit hoofde van de garantstelling worden aangesproken voor dit verlies. Hoewel het project steeds meer vorm begint te krijgen blijft er een kans dat de grondexploitatie van GPA met een tekort zal eindigen. Gezien de doorlooptijd en de omvang van het project is het risicoprofiel in deze jaarrekening niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2018.

Bouwgrondexploitaties

Door de verkoop van gronden in Legmeer West en de financiële afsluiting van project Dorpscentrumnemen zijn de risico's binnen de bouwgrondexploitaties afgenomen. Bij de actualisatie per 1-1-2020 zijn de resterende risico's binnen de bouwgrondexploitaties in kaart gebracht.

Sociaal domein

Bij het sociaal domein zijn in de afgelopen jaren substantiële verbeteringen aangebracht die de controle op dit vlak te versterken. Wel wordt de gemeente gevoeliger voor conjuncturele schommelingen doordat onderdelen van het sociaal domein vanaf 2019 meelopen met de trap-op-trap-af systematiek; de uitkering die de gemeente ontvangt is afhankelijk van de uitgaven van het rijk. Er blijven grote onzekerheden over de omvang uitgaven en de inkomsten.

Overige risico's

De overige risico's bestaan uit ongeveer honderd onderwerpen. Het betreft onder meer de algemene uitkering gemeentefonds, nieuwe wetgeving (onder andere de Omgevingswet), risico's binnen verbonden partijen (omgevingsdienst, veiligheidsregio, GGD), schadeclaims, ICT/digitalisering en personeel (wachtgelden, arbo, arbeidsmarkt). Op een aantal van deze risico's heeft de gemeente geen invloed, maar voor het merendeel van de risico's zijn beheersmaatregelen benoemd.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Volgens het bestaande beleid worden de risicoreserves afgestemd op het risicoprofiel. De risicoreserves moeten een weerstandscapaciteit bevatten van € 15,6 miljoen. De Algemene risicoreserve bedraagt per 1-1-2020 € 22 miljoen. Daarmee is de Algemene risicoreserve ruim boven het vereiste niveau.

Overigens kunnen naast de Algemene risicoreserve andere onderdelen worden aangemerkt als weerstandscapaciteit. Zoals de post Onvoorzien en de Budgetegalisatiereserve en eventuele stille reserves. Ook belastingcapaciteit kan als weerstandsvermogen worden aangemerkt (zie kengetallen in deze paragraaf). Indien noodzakelijk kan een beroep op deze bestanddelen worden gedaan.

Conclusie weerstandsvermogen

Beoordeling weerstandscapaciteit	
Benodigd weerstandsvermogen	10.700.000
Benodigde reserve bij ratio 2 (grote risico's) en 1 (overige risico's):	15.600.000
Stand Algemene risicoreserve per 1-1-2020	22.000.000
Overschot weerstandsvermogen	6.400.000
Gemiddelde ratio weerstandsvermogen	2,06
Integrale beoordeling van alle risico's:	1-3-2020

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door het risicoprofiel (€ 15,6 miljoen) af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Hieruit volgt een ratio die de mate van weerstandsvermogen van de gemeente aangeeft. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt in deze berekening beperkt tot de stand van de Algemene risicoreserve (€ 22 miljoen). De ratio komt uit op ruim 2. In zijn algemeenheid wordt dit beoordeeld als ruim voldoende weerstandsvermogen. Dat wil zeggen dat beschikbare weerstandscapaciteit toereikend is om de (financiële) gevolgen van de geïnventariseerde risico's op te vangen.